

مسألهٔ شرّ

و راز تفاوتها

www.ketab.ir

محمد صفر جبرئیلی

دفتر انتشارات
کتابخانه

کتابخانه

مسأله شر

و راز تفاوتها

محمدصفر جبرئیلی

ناشر: انتشارات کانون اندیشه جوان

طراح گرافیک: محمد توکلی

چاپ سوم: ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: الغدير

جبرئیلی، محمدصفر

مسأله شر و راز تفاوتها / محمدصفر جبرئیلی. - تهران : کانون اندیشه جوان، ۱۴۰۱

978-964-8711-73-8

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا

۱. خیر و شر (اسلام). ۲. عدل الهی. الف. کانون اندیشه جوان. ب. عنوان.

۵ م ۲ ج ۷/ ۲۱۹ BP ۴۲ / ۲۹۷

کتابخانه ملی ایران ۳۹۹۹۲ - ۸۴ م

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

تقاطع بزرگراه شهید مدرس و خیابان شهید بهشتی، پلاک ۵۶

تلفن ۸۸۵۰۵۴۰۲ - ۸۸۵۰۳۳۴۱

فروشگاه کتاب اندیشه: تهران: خیابان انقلاب، رویروی

درب اصلی دانشگاه تهران، پلاک ۱۲۴۸، تلفن: ۶۶۱۷۵۶۷۰

همه حقوق محفوظ است

۷	پیشگفتار
۹	مقدمه
۱۱	فصل اول: کلیات
	۱۳ ضرورت مسأله شرور. ۱۶ پیشینه بحث. ۲۲ یادآوری. ۲۴ تعریف خیر و شر. ۲۵ ماهیت شر. ۲۹ اقسام شر. ۳۲ نکته.
۳۵	فصل دوم: کجایی شرور «علت فاعلی و اسباب پیدایش»
	۳۷ نقش علم خداوند و عمل انسان در پیدایش شرور. ۴۱ زمینه‌ها و عوامل پیدایش شر. ۴۲ نفس انسان «هواخواهی». ۴۳ گناه. ۴۵ واکنش در پایین‌ترین حد ممکن. ۴۶ جهل و نادانی. ۴۹ جلد پرسش.
۵۷	فصل سوم: چرایی شرور «علت غایی، اهداف و اغراض آثار و فواید شرور»
	۶۰ آشتی با خود و خدا. ۶۰ تواضع و فروتنی. ۶۲ آزمایش و امتحان. ۶۵ بند و عبرت. ۶۷ شکوفایی و تکامل. ۶۹ صبر و استقامت. ۶۹ پرسش.
۷۵	فصل چهارم: شرّ و تقدیر الاهی
	۷۷ الف. تقدیر الاهی در افعال اختیاری. ۷۸ ب. تقدیر الاهی در افعال غیر اختیاری فردی. ۷۹ ج. تقدیر الاهی در افعال غیر اختیاری اجتماعی. ۸۰ چند نکته.
۸۳	فصل پنجم: شرّ و صفات الاهی
	۸۵ اشکال شرور در صفات خداوند. ۸۷ منشأ اشکال شرور. ۹۰ راه‌حل‌ها

و پاسخ‌ها. ۹۲ نظریه نیست‌انگاری شر. ۹۴ نتیجه و ثمره این دیدگاه.
 ۹۷ نظریه هست‌انگاری تقسیمی. ۱۰۰ دیدگاه قرآن. ۱۰۲ نظریه ترکیبی
 (از هست و نیست یا وجود و عدم). ۱۰۲ نسبی‌انگاری شرور.
 ۱۰۴ تفکیک‌ناپذیری خیر و شر. ۱۰۶ خصوصیات جهان ما. ۱۰۶ مادی
 بودن. ۱۰۷ هم‌پستگی و «اندام‌واره بودن» اجزای جهان. ۱۰۹ حاکمیت
 «قانون کلی» در اداره جهان. ۱۱۰ حاکمیت «نظام کل» بر جهان.
 ۱۱۱ «ذاتی» بودن نظام جهان. ۱۱۲ پرسش اول. ۱۱۳ الف. خاستگاه
 شرور، ماده و مادیات است. ۱۱۴ ب. در مجردات شر راه ندارد.
 ۱۱۴ پرسش دوم. ۱۱۶ عرضی بودن شرور. ۱۱۸ دیدگاه قرآن کریم.
 ۱۱۹ پرورش روح. ۱۲۲ ادفاع مبتنی بر اختیار.

فصل ششم: عدل الاهی، تفاوت‌ها و تبعیض‌ها ۱۲۹

۱۳۳ تفاوت آری تبعیض نه. ۱۳۴ راز تفاوت‌ها. ۱۳۷ ضرورت
 تفاوت‌ها. ۱۳۹ تفاوت ظرفیت‌ها. ۱۴۱ دیدگاه قرآن. ۱۴۲ نکته.

کتابنامه ۱۴۵

۱۵۱ منابع برای مطالعه بیشتر.

پیشگفتار

گرانیگاه جهان جدید، طرح پرسش‌ها و آموزه‌های معرفت‌شناختی تازه است. اکنون در آشوبناکی روزگار معاصر، بشریت نیازمند به همواره دیگرگونه زیستن، خرد را چراغ افق‌های تاریک فرادست کرده است. بی تردید، امروزه هر ذهن اندیشنده ژرف‌کاو، در هر سرزمین و به هر آیین، با این پرسمان جدی تاریخی رویاروست که: «ما، در کجای جهان ایستاده‌ایم؟»

با برآمدن آفتاب درخشنده و فروزنده انقلاب اسلامی در سرزمین ما، هویت فرهنگی و تاریخی ایرانیان، در فصل تازه خویش، طلیعه تمدنی تازه را نوید می‌دهد که بر بنیاد ایستارها و انگاره‌های قدسی دین شکل می‌گیرد. نیز از این روست که در بستر این تمدن‌سازی ایمانی، چالش‌های مرتبط با عرصه‌های دین و تدین، دانش و پژوهش، علم و فن‌آوری و مفاهیم و سازه‌های سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، همه و همه، با همراهی بی‌شماری از پرسش‌های درازدامن و نفس‌گیر، در حیات جمعی ما، به ویژه در میان دانشجویان پرسنده و پژوهنده، بسط یافته‌اند. ذهن تکاپوگر و فرهیخته دانشجوی معاصر، نیازمند آن است که در فرآیند هم‌ارزی و یا تقابل نهادهای مدرن و ساختارهای برآمده از آن‌ها با لایه‌های تمدن شکوهمند اسلامی برای انبوه پرسش‌های خویش

پاسخ‌هایی سخته و سنجیده بیابد.

روشنفکران و اندیشه‌ورزان ما، اکنون و بیش‌تر و ژرف‌تر از هرگاه دیگر، باید به بازسنجی دستاوردهای عقلانیت مدرن پردازند و ایستاده بر سکوی استوار مشرب مشرقی خویش، در باز تولید اندیشه‌های مینوی و ادبیات معنوی، طرحی نو دراندازند. افسون‌زدایی از ساحت افق‌های مادی‌گرایانه و فرآوری نگره‌های نو، متناسب با شؤون حیات امروزیین آدمیان، نخستین و بایسته‌ترین مسؤولیت خردورزان است.

کانون اندیشه جوان، چونان نهادی برآمده از متن ناگزیر بایسته‌ها و ضرورت‌ها، می‌کوشد تا به مدد همت بلند ارباب دانش و پژوهش و با هدف بسط و توسعه فرهنگ فیاض دین، نیازهای فکری جوانان دانش‌پژوه را به فراخور توانمندی‌های خویش پاسخ‌گوید و قبسی از مشعله‌هماره فروزان لاهوت را در پیش چشم‌های نگرنده و نگران آنان بدارد؛ باشد که این نهال نو، روزاروز، برگ و باری تازه گیرد و طراوت و شادابی افزودن‌پذیرد.

این کتاب، حاصل یکی از همین کوشش‌های همدلانه و همراهانه در باب بررسی شرور و تفاوت‌هایی است که در سراسر عالم مشاهده می‌شود، که به بررسی آن‌ها و ارتباطشان با حکمت و عدالت پروردگار عالم می‌پردازد. تلاش محقق گرامی، جناب حجت‌الاسلام و المسلمین آقای محمدصفر جبرئیلی را ارج می‌نهمیم و امید می‌بریم که این مکتوب دریچه‌ای روشن فراروی خوانندگان ارجمند بگشاید و بر خردمندی و خرسندی آنان بیافزاید.

کانون اندیشه جوان